واردات اروپا از ایران ۹۳ درصد کاهش یافت

واردات اتحادیه اروپا از ایران در نیمه نخست سال جاری میلادی افت ۹۳ درصدی داشته و به ۴۲۰ میلیون یورو رسید. به گزارش تسنیم، آمار منتشرشده از سوی اداره اطلاعات اقتصادی اتحادیه اروپا (یورو استات) نشان می‌دهد مبادلات تجاری ایران و ۲۸ عضو این اتحادیه در نیمه نخست سال جاری میلادی با افت قابل توجه نسبت به مدت مشابه سال قبل از آن مواجه شده است. مبادلات دو طرف در شش ماهه نخست ۲۰۱۸ بالغ بر ۱۰/۶۷ میلیارد یورو بوده که این رقم در شش ماهه نخست امسال یك‌چهارم شده و با افت ۷۶ درصدی به ۲/۵۶ میلیارد یورو رسیده است. صادرات اتحادیه اروپا به ایران در ماه‌های ژانویه تا ژوئن ۲۰۱۹ به کمتر از نصف صادرات این اتحادیه به ایران در مدت مشابه سال قبل رسیده است. صادرات اتحادیه اروپا به ایران در شش ماهه نخست سال ۲۰۱۸ بالغ بر ۴/۵۷ میلیارد یورو اعلام شده بود، اما این رقم در مدت مشابه امسال به ۲/۱۴ میلیارد یورو کاهش یافته است.

پیوستن ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا می‌تواند بازار بزرگی را نصیب صادرات کشورمان کند؛ جام جم به بررسی این ظرفیت‌ها پرداخته است

بازار ۴۰۰ میلیارد دلاری در انتظار ایران

امین محمودی
اقتصاد

حضور ایران در اتحادیه اقتصادی اوراسیا به مراحل نهایی خود نزدیك می‌شود. ظرفیت بازار اوراسیا برای واردات کالاهای ایرانی بسیار بالاست و اگر ایران بتواند سهم مناسبی برای این بازار بزرگ به دست آورد، نیازی به کشیدن ناز اروپایی‌ها برای تجارت با قاره سبز نخواهد داشت.

کشورهای اتحادیه اوراسیا سالانه ۴۰۰ میلیارد دلار کالا وارد می‌کنند در حالی که هم‌اکنون ایران کمتر از ۲ درصد این کیك ۴۰۰ میلیارد دلاری سهم دارد. اگر ایران بتواند سهم خود را از واردات اوراسیا به ۱۰ درصد افزایش دهد، به معنای صادرات سالانه ۴۰ میلیارد دلار کالای غیرنفتی است. این در حالی است که کل صادرات نفت ایران در شرایط غیرتحریمی حدود ۵۰ میلیارد دلار بوده است. آمارها نشان می‌دهد عمده واردات کشورهای اوراسیا محصولات کشاورزی است که ایران قابلیت بالایی برای تامین این کالاها دارد.

اتحادیه اوراسیا شامل پنج کشور روسیه، قرقیزستان، قزاقستان، بلاروس و ارمنستان است که در سال ۲۰۱۴ تشکیل و یك سال بعد به صورت رسمی آغاز به فعالیت کرد. تولید ناخالص داخلی کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا حدود دو تریلیون دلار در سال برآورد می‌شود.

مجموع ارزش صادرات و واردات کشورهای عضو این اتحادیه حدود ۷۵۰ میلیارد دلار است و این در حالی است که براساس گزارش سازمان توسعه تجارت، میزان تراز تجاری بین ایران و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در سال ۲۰۱۷ فقط ۲ درصد کل مبادلات بازرگانی ایران را شامل می‌شد.

اگر کشورمان بتواند همکاری خود را با این اتحادیه افزایش دهد، می‌تواند تا ۱۰ درصد از مبادلات این بازار را تصاحب کند و به‌راحتی حدود هشت میلیارد دلار عایدی از این راه داشته باشد. این در حالی است که میزان صادرات نفت ایران به اروپا بسیار کمتر از این رقم است، بنابراین به نوعی می‌توان گفت عواید پیوستن ایران به این اتحادیه از عواید تجارت با اروپا در قالب برجام و اینستکس بسیار مهم‌تر است.

نکته مهم آن‌که برخلاف بازار اروپا که به‌سختی کالاهای ایران را می‌پذیرد، با توجه به این‌که جوامع اتحادیه اوراسیا اشتراکات فرهنگی-اجتماعی فراوانی با ایران دارند، لذا دسترسی ایران به بازارهای این منطقه راحت‌تر خواهد بود.

در شرایطی که تحریم‌های موجود علیه ایران و روسیه، محدودیت‌هایی برای فعالیت‌های اقتصادی این دو کشور به وجود آورده، این توافق برای هر دو طرف از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و می‌تواند عاملی برای توسعه روابط اقتصادی ایران و روسیه باشد.

اهمیت اتحادیه اقتصادی اوراسیا

مجموع تولید ناخالص داخلی	۱/۹ تریلیون دلار
سهم از اقتصاد جهان	۳/۲ درصد
سهم از صنعت جهان	۲/۲ درصد
سهم از صادرات در دنیا	۲/۸ درصد
سهم از واردات دنیا	۱/۹ درصد
مجموع تجارت خارجی با کشورهای غیرعضو	۸۷۰ میلیارد دلار
مجموع تولید محصولات کشاورزی	۱۲۴ میلیارد دلار
سهم از کل تولیدات کشاورزی جهان	۵/۵ درصد
سهم از کل تولیدات حبوبات و غلات در دنیا	۵/۳ درصد
سهم از کل تولید شیر در جهان	۶/۹ درصد
متوسط نرخ بیکاری درکشورهای عضو	۵/۴ درصد (۲/۲ درصد کمتر از اتحادیه اروپا)
سهم از تولید نفت جهان	۱۴/۵ درصد (رتبه اول دنیا)
سهم از تولید گاز در دنیا	۲۰/۲ درصد (رتبه دوم دنیا)
سهم از کل تولید برق در جهان	۴/۹ درصد (رتبه چهارم دنیا)
سهم از تولید فولاد جهان	۵ درصد (رتبه پنجم دنیا)

تعرفه کدام کالاها صفر می‌شود؟

براساس موافقت‌نامه ایران و اوراسیا، بین صفر تا صد درصد کاهش تعرفه‌ای و گمرکی بر دسته‌ای از کالاها میان دو طرف برقرار می‌شود و ایران می‌تواند صادرات کالاهای خود را به مقصد پنج کشور اوراسیایی تا چند برابر افزایش دهد. این به این معنا است که شرکت‌های دولتی، خصوصی و تجار ایرانی می‌توانند این کالاها را با شرایط بسیار آسان‌تر و عوارض گمرکی بسیار کمتر به کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا که اغلب همسایه ما هستند، صادر کنند و در مقابل، شرکت‌های دولتی، خصوصی و تجار کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا نیز می‌توانند با تسهیلات بیشتری به تجارت با ایران بپردازند. مانند سایر موافقت‌نامه‌های ترجیحات تجاری، دو فهرست کالایی شامل ترجیحات اعطایی دو طرف (ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا) پیوست موافقت‌نامه مذکور است که تعداد اقلام مشمول اعطای ترجیحات توسط ایران به اوراسیا ۳۶۰ قلم و تعداد اقلام اعطایی اوراسیا ۵۰۲ قلم کالاست. مطابق فهرست اعطایی اوراسیا قرار است تعرفه ۱۷۵ ردیف کالا از جمله انواع فرش دستباف و ماشینی، پسته، انواع میگو، میوه‌هایی مانند پرتقال و لیمو، سبزیجات، خرما، بیسکوییت و شیرینی، برخی محصولات از پلیمرهای پروپیلن، ورق‌های پلاستیکی، محصولات بهداشتی و ... صفر شود. این فهرست کالاهای مختلف در حوزه‌های مواد غذایی، مواد مصرفی شیمیایی، محصولات ساختمانی، صدور خدمات فنی و مهندسی، محصولات صنعتی و محصولات کشاورزی از سوی اتحادیه اوراسیا و ۳۶۰ قلم کالا در همان موارد مشابه را از سوی ایران شامل می‌شود که درمجموع کل اقلام مشمول در موافقت‌نامه به ۸۶۲ مورد می‌رسد.

بازار اوراسیا، فرصتی بی‌نظیر برای تجار ایرانی

در همین خصوص مهدی سنایی، سفیر ایران در روسیه در گفت‌وگو با ایرنا گفت: تجارت آزاد ایران با اتحادیه اقتصادی اوراسیا، گام مهمی در عرصه تجارت خارجی ایران و گسترش مبادلات با همسایگان شمالی است و پیش‌بینی می‌شود به‌زودی مبادلات ایران با کشورهای عضو این اتحادیه با رشد چشمگیری مواجه خواهد شد.

سنایی افزود: مذاکرات از چهار سال پیش آغاز شد و اکنون جدولی از کالاهایی که قرار است شامل کاهش یا حذف تعرفه شود، تهیه شده و طرفین با رایزنی فراوان در نهایت به توافق رسیدند.

سفیر ایران در روسیه درباره فواید این قرارداد برای ایران خاطرنشان کرد: این مساله پس از اجرایی شدن، تأثیر به‌سزایی در روان‌سازی تجارت منطقه‌ای بر جای می‌گذارد و با کاهش تعرفه‌های گمرکی به توسعه مبادلات تجاری بین ایران و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا کمك زیادی می‌کند.

سنایی با بیان این‌که اتحادیه اقتصادی اوراسیا فرصتی استثنایی پیش روی اقتصادی ایران می‌گذارد، اظهار کرد: ایران در سال ۱۳۹۵ به کمیسیون اقتصادی اتحادیه اوراسیا پیشنهاد ایجاد یك منطقه آزاد تجاری میان ایران و این اتحادیه را مطرح کرد؛ پیشنهادی که از جانب اعضای آن نیز مورد استقبال قرار گرفت و طی دو سال مذاکرات متعدد و ارزیابی کمی و کیفی اقلام و میزان تعرفه ترجیحی آنها، بالاخره این موافقت‌نامه در ۲۷ اردیبهشت ۱۳۹۷ در شهر آستانه قزاقستان به امضا رسید. وی افزود: در پی مذاکرات متعدد طی دو سال گذشته، طرفین توانسته‌اند برای اعمال تعرفه‌های ترجیحی روی بسیاری از کالاهایی که از ایران به پنج کشور عضو این اتحادیه - روسیه، ارمنستان، قزاقستان، بلاروس و قرقیزستان - صادر می‌شود و همچنین کالاهایی که از این کشورها به ایران وارد می‌شود به توافق برسند.

گسترش بازارهای تجاری با عضویت در اتحادیه اوراسیا

هرویك یاریجانیان، رئیس اتاق مشترك ایران و ارمنستان نیز در این باره گفت: ایران هنوز به اتحادیه اقتصادی اوراسیا نپیوسته است با این حال قرار است روابطی بین این دو برقرار شده و بسیاری از کالاها با تعرفه ترجیحی بین دو طرف تبادل شود. وی افزود: پیوستن به این اتحادیه یا همکاری با آن با توجه به جمعیت ۲۰۰ میلیون نفری که دارد می‌تواند مزایای زیادی برای ایران داشته باشد به طوری که با توجه به تشدید تحریم‌ها، هرچقدر ایران به عضویت پیمان‌های منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای درآید از نظر اقتصادی، اجتماعی و سیاسی سود برده است. رئیس اتاق مشترك ایران و ارمنستان تشریح کرد: هم‌اکنون کشورهای روسیه، بلاروس، قزاقستان، قرقیزستان و ارمنستان عضو این اتحادیه هستند و کشورهایی همچون ویتنام، سنگاپور و هندوستان درخواست عضویت در این اتحادیه را داده‌اند که اقتصاد این کشورها متوسط رو به بالاست، درنتیجه اگر با تجار آنها به دادوستد بپردازیم از سیستم اتکای صرف به بازارهایی همچون عراق و افغانستان رهایی پیدا می‌کنیم. یاریجانیان با بیان این که تبادلات ایران و ارمنستان نزدیك به ۳۰۰ میلیون دلار است، گفت: با عضویت در این اتحادیه طبیعتا فرصت بیشتری برای تولید و اشتغال، صادرات و خلق ثروت پدید خواهد آمد و به نوعی می‌توان گفت عضویت در هر اتحادیه محسنات زیادی برای کشورهای عضو به همراه خواهد داشت.

بزرگ‌ترین توافق تجاری تاریخ ایران

حمید زادبوم، سرپرست سازمان توسعه تجارت ایران از اتمام فرآیند قانونی تصویب داخلی موافقت‌نامه موقت تشکیل منطقه آزاد تجاری بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا و کشورهای عضو خبر داد و گفت: با اعلام رسمی اتحادیه اقتصادی اوراسیا و همچنین کشورمان، مبنی بر اتمام فرآیند قانونی تصویب داخلی موافقت‌نامه موقت تشکیل منطقه آزاد تجاری بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا شامل کشورهای روسیه، ارمنستان، قزاقستان، قرقیزستان و بلاروس، این موافقت‌نامه در آبان سال جاری اجرایی خواهد شد.

وی با تأکید بر این نکته که قرار نیست کشورمان به عضویت اتحادیه اقتصادی اوراسیا درآید و فقط اجرایی شدن یك موافقت‌نامه تجاری بین طرفین است، اظهار کرد: عضویت در یك اتحادیه اقتصادی به معنای تبعیت از تصمیمات کلان اقتصادی، پولی، مالی و تجاری کمیسیون اقتصادی آن اتحادیه، آزادی بازارهای کالا و خدمات و نیروی کار و سرمایه بین اعضا و اعمال تعرفه‌ها و سیاست‌های تجاری مشترك در مقابل کشورهای ثالث است که به هیچ وجه مدنظر کشورمان نیست.

زادبوم افزود: موضوع تشکیل این موافقت‌نامه در سال ۱۳۹۴ مطرح شد که مطابق توافق اولیه، مقرر شد موافقت‌نامه موقتی شامل تعدادی از اقلام برای اعطای ترجیحات تعرفه‌ای میان طرفین به امضا برسد.

سرپرست سازمان توسعه تجارت ایران بیان کرد: موافقت‌نامه حاضر پس از قریب به دو سال مذاکره به نتیجه رسید و در اردیبهشت سال ۱۳۹۷ توسط وزیر وقت صمت و مقامات کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا امضا شد. این موافقت‌نامه درواقع موافقت‌نامه‌ای موقت در راستای تشکیل ترتیبات تجارت آزاد میان ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا است و دوره اعتبار موافقت‌نامه، سه سال (قابل تمدید) در نظر گرفته شده تا متعاقب آن مذاکرات برای تبدیل این موافقت‌نامه به توافق تجارت آزاد آغاز شود.

وی تشریح کرد: این موافقت‌نامه مفصل‌ترین و جامع‌ترین موافقت‌نامه تجاری است که تاکنون ایران منعقد کرده و شامل ۹ فصل: قواعد عمومی، تجارت کالا، چاره کارهای تجاری، موانع فنی فراراه تجارت، اقدامات بهداشتی و بهداشت گیاهی، قواعد مبدأ، تسهیل تجاری، حل‌وفصل اختلافات و مقررات پایانی است.

سرپرست سازمان توسعه تجارت ایران اضافه کرد: البته رفع موانع غیرتعرفه‌ای، توسعه همکاری‌ها در زمینه گمرکی، استانداردها، تسهیل تجارت و فراهم آوردن زمینه همکاری بخش‌های خصوصی از دیگر مفاد مهم این موافقت‌نامه است و همکاری تمام دستگاه‌های مسؤول را برای اجرای آنها می‌طلبد که با توجه به وجود پتانسیل بالای تجاری و اقتصادی بین ایران و کشورهای عضو اتحادیه مذکور، پیش‌بینی می‌شود با اجرایی شدن این موافقت‌نامه سطح همکاری‌های اقتصادی و تجاری کشورمان با کشورهای عضو این اتحادیه ارتقا یابد.

وی با اشاره به این‌که این مهم نیازمند همکاری تمامی دستگاه‌های دولتی ذی‌ربط و تلاش بخش‌های خصوصی اعم از تولیدکنندگان و صادرکنندگان جهت حضور موفق در بازارهای کشورهای مذکور است، افزود: وزارت صنعت، معدن و تجارت و به‌ویژه سازمان توسعه تجارت به عنوان متولی این موافقت‌نامه تجاری، آماده همکاری و ارائه کمك‌ها و اطلاعات لازم در این خصوص هستند و میز اوراسیا نیز برای پیگیری امور مربوط به این موافقت‌نامه در این سازمان تشکیل شده است.

لزوم توسعه صنایع تکمیلی همراه با تعرفه‌گذاری ترجیحی

کاوه زرگران، نایب‌رئیس اتاق مشترك ایران و روسیه نیز درباره توافقنامه ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا گفت: سه سالی است که همواره بحث عضویت ایران در اتحادیه اوراسیا مطرح می‌شود، ولی هیچ‌گاه به سرانجام مطلوب نمی‌رسد؛ اما اخیرا دو طرف قصد دارند با گذاشتن تعرفه‌های ترجیحی روی برخی کالاها، تجارت با هم را رونق بدهند با این حال در فهرست تعرفه‌های ترجیحی و کالاها موشکافی صورت نگرفته است، مثلا نوشته روغن و معلوم نیست این روغن خام است یا بسته‌بندی شده.

نایب‌رئیس اتاق مشترك ایران و روسیه تصریح کرد: واردات کالاهایی که با ظرفیت مناسب در کشور در حال تولید است برای کشور مزیتی ندارد مگر این که بتوانیم به امکاناتی در زمینه همان کالا و در حوزه صنعت دست پیدا بکنیم. زرگران در ادامه یادآور شد: تجار کشور می‌توانند در بازار ۲۸ میلیارد دلاری محصولات غذایی و کشاورزی روسیه سهم عظیمی داشته باشند لکن مشکل کشور بزرگ‌تر از تعرفه‌گذاری ترجیحی است چون مثلا در حوزه کشاورزی تولید، بسته‌بندی صنایع تکمیلی جداسازی محصولات باکیفیت باشد تا در بازارهای جهانی حضور پیدا کنیم ولی متاسفانه از این نظر ما خیلی پیشرفتی نداشته‌ایم.

> ایران می‌تواند حدود هشت میلیارد دلار از بازار اوراسیا را تصاحب کند. این در حالی است که میزان صادرات نفت ایران به اروپا بسیار کمتر از این رقم هست، بنابراین به نوعی می‌توان گفت عواید پیوستن ایران به این اتحادیه از عواید تجارت با اروپا در قالب برجام و اینستکس بسیار مهم‌تر است

> برخلاف بازار اروپا که به‌سختی کالاهای ایران را می‌پذیرد، با توجه به این‌که جوامع اتحادیه اوراسیا اشتراکات فرهنگی-اجتماعی فراوانی با ایران دارند، لذا دسترسی ایران به بازارهای این منطقه راحت‌تر خواهد بود

امکان افزایش ۵ برابری صادرات ایران به اتحادیه اوراسیا

امیر عابدی، رئیس اتاق مشترك ایران و قزاقستان در زمینه پیامدهای پیوستن ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا گفت: ایران در سالیان پیش به عنوان عضو ناظر در این اتحادیه فعالیت می‌کرده است، با این حال امضای این توافق‌نامه سبب می‌شود بخش خصوصی فرصت بیشتری برای کسب تجارت با بازرگانان کشورهای عضو این اتحادیه داشته باشند.

وی افزود: تاکنون نتوانسته‌ایم به نحو احسن از مزیت تجارت با ۱۵ کشور همسایه خود خصوصا کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا استفاده کنیم با این حال ورود به این بازار نیاز تمهیداتی است تا از مزایای این عضویت برخوردار بشویم.

رئیس اتاق مشترك ایران و قزاقستان اذعان کرد: عنصر مؤثر برای حضور تجار در بازار منطقه‌ای حوزه زیرساخت‌ها است مثلا نبود قوانین باثبات و شفاف اقتصادی سبب می‌شود فعالان اقتصادی برنامه‌ریزی درستی نداشته باشند و قدرت پیش‌بینی‌پذیری خود در امور اقتصادی را از دست بدهند.

عابدی تشریح کرد: در حوزه پشتیبانی و ناوگان حمل‌ونقل نیز با مشکلات زیادی روبه‌رو هستیم به همین دلیل باید این امر را توسعه بدهیم تا کالا با هزینه و ریسك کمتر و با سرعت و امنیت بیشتری به دست مصرف‌کننده و خریدار برسد.

وی افزود: این توافق‌نامه فرصت و آزمونی بزرگ برای مسؤولین اقتصادی و سیاستمداران است که به مشارکت با بخش خصوصی اهتمام ورزیده و با شفافیت اطلاعات و مقررات بتوانند در این امر تسهیل ایجاد کرده و به اهداف از پیش تعیین شده برسند.

رئیس اتاق مشترك ایران و قزاقستان در ادامه با بیان این که ایران هرچند روابط خوبی با کشورهای اوراسیا داشته ولی نتوانسته از ظرفیت‌های اقتصادی این کشورها به نحو احسن استفاده کند، یادآور شد: ۴۰۰ میلیارد دلار بازار وارداتی کشورهای اتحادیه اوراسیا است اما ایران در این بازار کمتر از ۲ درصد سهم دارد همین نکته نشان می‌دهد ایران با همکاری بیشتر با این کشورها در قالب اتحادیه اقتصادی اوراسیا می‌توانند سهم بیشتری در این بازار داشته باشد.

عابدی گفت: بخش خصوصی همواره به تمام تعهدات تجاری خود عمل کرده با این حال ممنوعیت صادرات کالاها همیشه به فعالیت این بخش خدشه وارد کرده و بیشترین ضربه را به رونق تولید داخلی زده است به همین دلیل گمرك باید کارگروه‌های مختلفی را برای تجارت ذیل این موافقت‌نامه کند.

وی در پایان افزود: بیشترین کالاهای واردشده به کشور حول نهاده‌های کشاورزی می‌چرخد، در حال حاضر حجم صادرات ایران به این کشورها حدود یک میلیارد دلار است با این حال اگر ثبات اقتصادی در کشور ایجاد شود ظرف مدت پنج سال می‌توانیم حجم مبادلات با اتحادیه اقتصادی اوراسیا را به بیش از پنج برابر افزایش دهیم.